

JÄRVENNIMET, TIEDONLOUHINTA JA KONSTRUKTIOKIELIOPPI — JÄNNITTÄVÄ KOHTAAMINEN

Antti Leino *On toponymic constructions as an alternative to naming patterns in describing Finnish lake names.* Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2007. 130 s. ISBN 987-951-746-893-0.

Antti Leinon tutkimus on artikkeliväitöskirja. Siihen sisältyy viisi alkupe-
räisartikkelia, joista kolme oli julkaistu
ennen väitöstilaisuutta (2003, 2004 ja 2005)
ja kaksi odotti vielä painattamista. Väitös-
kirjan alussa on noin 70 sivun laajuinen,
artikkelien kirjoittamisen jälkeen laadittu
yhteenvedo, joka sisältää myös lähdeluet-
telon ja yhdistetyn asia- ja henkilöhakemis-
ton. Artikkeliväitöskirjojen ongelma on
osoittautunut, että niihin sisältyvät artikke-
lit on kirjoitettu tietyn ajan, tavallisesti
useamman vuoden, kuluessa eikä suinkaan
aina samalle lukijakunnalle. Mielestäni
kuitenkin tässä teoksessa eri artikkelit ja
laaja yhteenvedo muodostavat pääosin toi-
mivan kokonaisuuden. Tietenkin siellä
täällä toistuvat samat asiat, sanat, sanonnat,
kuviot ja taulukot, mutta Antti Leino sel-
vittää johdannossa vakuuttavasti artikkeli-
en sisältöä ja tutkimuksen asteittaista ete-
nemistä. Hän myös tekee riittävässä määrin
selkoa yksittäisten artikkelien itsenäisyy-
destä ja osuudesta kokonaisuudessa.

Johdannossa Leino kommentoi aineis-
toaan — suurta, runsaat 58 000 järven- ja
lammennimeä sisältävää korpusta — jonka
hän on saanut Maanmittauslaitoksen pai-
kannimitietokannasta. Yli puolet nimistä on
vain yhden järven nimiä, loppuilla on useam-
pi tarkoite. Yleisin nimi on *Mustalampi*,
joka on 522 vedenkokouman nimenä. Täs-
säkin Leino tarttuu tilaisuuteen syventää
pohdintaa ja perusteluja kaikissa viidessä
artikkelissa. Joskus hän pyrkii selittämään

asioita tarkasti, joskus vain toistaa eri sa-
noin aiemmin kirjoittamaansa. Mielestäni
ratkaisu on järkevä ja välttämätönkin, koska
tutkimuksen kysymyksenasettelut ovat hy-
vin mutkikkaita. Hänen metodinsa, samoin
kuin tapansa yhdistellä hyvin erilaisten tut-
kimusalojen ajatuksia, teorioita ja aineistoja
ovat useimmille tutkijoille uusia ja tunte-
mattomia, ja siksi hänen opastuksensa on
tarpeen. Ryhtymällä pioneeriksi ja uusien
teiden raivaajaksi Antti Leino myös aset-
taa itselleen todella vaativia pedagogisia
haasteita. Niistäkin hän mielestäni selviää
hyvin.

ANALOGIA JA NIMEÄMISMALLIT – MITÄ NE OVAT?

Leino tarttuu väitöskirjassaan nimistön-
tutkimuksen piirissä pitkään pohdittuihin
kysymyksiin ja ongelmiin. Kaikki tai ai-
nakin useimmat nimistöntutkijat ovat yhtä
mieltä siitä, että jokainen yksittäinen pai-
kannimi ei ole itsenäisen syntyprosessin
tulosta. Paikannimet luodaan tilanteessa,
jossa muita paikannimiä on jo olemassa,
jolloin olemassa oleva paikannimistö on
jollakin tavalla lähtökohta ja innoituksen
lähde uusia paikannimiä muodostettaessa.
Kysymys on vain, millä tavalla. Monet
tutkijat — eikä vähiten Suomessa — ovat
nähteen vaivaa tutkiessaan analogian ja
nimeämismallien osuutta ja toimintame-
kanismeja uusien nimien syntymisessä.
Mutta, hiukan yksinkertaistaen, suurta

osaa tähänastisessa tutkimuksessa selvitystyistä ja painetuistakin tuloksista voi pitää intuitiivisina päätelminä; ne perustuvat terveeseen onomastiseen järkeen, joka sanoo, ettei asiaa yksinkertaisesti voi tulkita millään muulla tavalla. Yksityiskohtaisia kuvauksia nimeämisprosessista on hyvin vähän ja vielä vähemmän hyvin formuloituja teoreettisia kehyksiä. Antti Leino käyttää sellaisia ilmauksia kuin »blurry» (hämärä), »troubling» (hankala, harmillinen) ja »not very clear-cut» (ei erityisen selvä, epäselvä) arvioidessaan tapaa, jolla nimistöntutkimuksessa on käsitelty analogian ja nimeämismallien (*naming patterns*) kaltaisia ilmiöitä.

UUSI TARKASTELUTAPA

On syytä korostaa, että esitellessään vaihtoehtoja tulkintaansa nimeämismallin käsitteelle Leino lähestyy asiaa uudella ja kiehtovalla tavalla. Hänellä on kaksi teoreettista ja metodista perustaa, joita tietääkseni kukaan pohjoismaisessa nimistöntutkimuksessa ei ole tähän mennessä hyödyntänyt, tai jos on niin hyvin vähän. Toisaalta hän lähtee omasta tietojenkäsittelytieteen asiantuntemuksestaan ja soveltaa alalla käyttöön otettua tiedonlouhintaa sekä muita analyysimenetelmiä, todennäköisyyslaskentaa, tilastollisia assosiaatiösääntöjä ynnä muita metodeja. Näiden avulla hän pystyy seulomaan jättimäisestä järvennimiaineistostaan esiin muun muassa nimiparit (*frequent sets*) kuten *Mustalampi–Valkealampi* ja kolmen tai neljän nimen klusterit (*clusters*), joiden esiintymistä lähekkäin ei voi selittää sattumalla. Lisäksi hän pyrkii soveltamaan yhtä kognitiivisen kielentutkimuksen uutta teoriaa — radikaalia konstruktiokielioppia (*radical construction grammar*) — ainakin joihinkin käsittelemiinsä erittäin mutkikkaisiin kysymyksenasetteluihin. Leino pyrkii osoittamaan,

myös graafisten mallien avulla, kuinka sellainen toponyyminen konstruktio kuin *Valkealammen* kaltainen järvennimi luodaan jo olemassa olevan konstruktion, lähellä sijaitsevan *Mustalampi*-nimen avulla, jota käytetään käsitteellisenä ja kielellisenä mallina. Konstruktiokieliopin perusväittämiä nimittäin on, että kielen kieliopin ja leksikon välillä ei ole selvää rajaa, enempiä kuin syntaksin ja semantiikkakaan välillä, vaan niitä pidetään integroituvina ja toisiinsa kietoutuneina. Tämän periaatteen nojalla Leino väittää, että uudet konstruktiot (esim. uudet nimet) on luultua useammin luotu aiemmin tunnettujen konstruktioiden, prototyyppien, pohjalta. »Konstruktioita» ovat tässä yhteydessä joko yksi konkreettinen nimi tai useammasta samantapaisesta nimestä syntyvä abstrahoituma tai jotain siltä väliltä. Muiden uusien kieliopillisten koulukuntien tapaan konstruktiokielioppi ei tähän mennessä ole juurikaan käyttänyt aineistona nimiä, ja tästä syystä Leino pystyy väitöskirjassaan esittämään muokkauksia joihinkin teorian kohtiin. Tämä tietenkin on saavutus sinänsä.

Antti Leinon väitöskirjassa on paljon ajatuksia, pohdintaa ja päätelmiä, jotka ansaitsisivat tarkemman käsittelyn ja keskustelun, mutta joudun tyytymään tässä muutamiin kommentteihin. Leino tarvitsee 58 000 nimeään voidakseen varmasti identifoida yleisimmät järvennimet ja sovittaa yhteen nimiä saadakseen selville, millaisia nimipareja ja nimiklustereita on olemassa. Vastakohtana tälle tietokoneen avulla lajitellulle suunnattomalle nimimäärälle on kuitenkin pidettävä mielessä, ettei kellään todellisella nimenantajalla ole koskaan ollut sellaista yleiskuvaa järvennimistöstä kuin Antti Leinolla nyt on.

Voi olettaa, että useimmin nimen muodostaa spontaanisti yksi ihminen mentaalisen nimikielioppinsa mukaisesti nimenantoajan ja nimettävän paikan asettamisissa

▷

rajoissa. Nimi siis perustuu seikkoihin, jotka ovat todella olemassa tai aktivoituvat ainutkertaisessa nimenantotilanteessa. Kun lähdetään tästä asetelmasta ja samalla otetaan huomioon, että maailmassa on miljardeja ihmisiä, Leinon näkemys — se, että käsite tai ilmiö 'nimeämismalli' on hämärä ja pulmallinen — joutuu hieman eri valoon. Ehkä ei yksinkertaisesti voi odottaakaan löytävänsä mitään aivan selvää ja määriteltävissä olevaa ratkaisua.

KONTRASTIIVISET JA MUUNLAISET NIMIPARIT

Monet Leinon pohdiskelut ja todisteet pohjautuvat *Mustalampi–Valkealampi* -tyyppiin vastakohtapareihin, vaikka hän tarkastelee myös esimerkiksi elliptisiä muodoiteita ja induktiivisia nimipareja kuten *Väärälampi* ja *Pieni Väärälampi*. Ratkaisu on täysin ymmärrettävä, koska juuri vastakohtaparit tarjoavat selvimmät esimerkit. Niiden avulla on melko helppo esittää, mikä toponyyminen konstruktio on ja mitä tarkoitetaan käsitteellisillä ulottuvuuksilla ja integraatiolla. Samaan aikaan käytetään nimiparia *Mustalampi–Valkealampi* ja joi-takin muita esimerkinimiä yhä uudelleen, niin että lukija lopulta kysyy, antavatko ne »lopullisen selityksen» kaikkeen. Itsestään selvää se ei ole, eikä Antti Leinokaan tarkoita sitä, mutta muut rinnakkaistapaukset eivät sovi yhtä hyvin hänen selitysmalliinsa ja siksi niitä siirretään syrjemmälle turhan paljon. Se on vahinko.

Sivulla 91 Leinolla muun muassa on nelikohtainen luettelo muista huomioista (»other observations»). Ymmärtääkseni nimiparia *Lehmilampi* ja *Likolampi* ei voi kuvata sentyyppisellä graafisella esityksellä kuin esimerkiksi sivulla 46 huolimatta siitä, että nimien lähekkäin esiintymistä ei voi selittää sattumaksi. Ei nimittäin ole aivan yksinkertaista sanoa, millaiselta nimen

taustalla oleva toponyyminen konstruktio näyttäisi, ja on hyvin vaikea osoittaa, min-kätyyppisestä käsitteellisestä integraatiosta siinä olisi kyse. Nimiparille on löydettävä jokin muu selitys, kuin että toinen nimi muodostetaan toisen pohjalta.

Myöskään nimien *Likolampi* ja *Pitkälampi* yhdessä esiintyminen ei voi perustua sattumaan. Tässä Leinokin myöntää, että ilmiölle on vaikeaa löytää selvää syytä. Ei voi väittää, että toinen nimi perustuu toiseen, joten teoria toponyymisistä konstruktioista ja käsitteellisestä integraatiosta Leinon muotoilemalla tavalla ei kelpaa selitykseksi. Se tietenkin horjuttaa hieman teorian uskottavuutta ja vielä enemmän sen yleistä käyttökelpoisuutta.

Ehkä kysymys onkin siitä, että nimi-malli tiettyssä ympäristössä johtaa tietyn-tyyppiseen uuteen nimeen tai suosii sitä. Nimihän voi perustua johonkin aivan muuhun kuin läheiseen ja vastakohtaiseen nimeen. On mahdollista, että nimi *Valkealampi* on syntynyt jostain muusta syystä, vaikka lähistöllä olisi *Mustalampi*. Lammen jonkinlainen valkoisuus on tietenkin otettava huomioon, mutta nimen ei kuitenkaan itsestään selvästi tarvitse perustua tähän seikkaan. On esimerkiksi mahdollista, että nimenantaja on tuntenut jonkin lähellä tai kauempana sijaitsevan *Valkealampi*-nimen. Antti Leino viittaa tähän mahdollisuuteen mutta ei selvittele sitä enempää. Hän osoittaa, kuinka nimi *Umpilampi* voi olla lähtökohtana uudelle, lähellä sijaitsevan järven *Umpilampi*-nimelle. Ei pitäisi olla vaikeaa liittää Leinon teoreettiseen rakennelmaan graafinen malli, joka osoittaa, kuinka *Valkealampi* tai *Umpilampi* ovat yleisemmin ottaen lähtökohtana uudelle *Valkealampi*- tai *Umpilampi*-nimelle. Saman nimen antamista samoin kuin paikan nimeämistä toisen paikan mukaan on pidettävä käyttökelpoisina ja toimivina komponentteina nimimallissa,

joka kuuluu kieliyhteisön jäsenten yhteiseen nimitietoon.

NIMIKLUSTERIT

Vähälle huomiolle jäävät Leinon väitöskirjassa myös kolmen tai neljän yhdessä esiintyvän nimen ryhmät (*attraction groups*). Hän identifioi nämä ryhmät ja arvioi niitä hyvin tarkasti kekseliäin metodein mutta ei tartu niihin sen enempää. Se on harmi, koska ne paljastaisivat selvästi lähipaikkojen nimien mutkikkaat suhteet. Niiden laskelmien mukaan, jotka muodostavat olennaisen osan kirjan sisällöstä, ei ole sattuma, että on olemassa toistuvia kolmen tai neljän lähinimen ryhmiä. Voimme myös varmasti lähteä siitä, että niitä ei ole antanut mikään nimistötoimikunta, jolla olisi ollut tehtävänä muodostaa nimiryhmiä ja sijoittaa ne maastoon. Sen sijaan on ajateltava, että nimiryhmään kuuluvat nimet on annettu vähittäin, yksi kerrallaan, ja että kaikki on alkanut yhdestä nimestä ja että sen jälkeen pitemmän tai lyhyemmän ajan kuluessa on ilmaantunut seuraava ja sitä seuraava nimi.

Kehityksen kulkua yksittäisissä nimiryhmissä on mahdotonta saada selville, mutta mahdollisuuksia on monia. Nimiryhmässä, johon kuuluvat nimet A, B, C ja D, on A voinut olla mallina B:lle ja B puolestaan C:lle tai A ja B ovat olleet yhdessä mallina C:lle tai ehkä A yksinään on johtanut C:hen tai B onkin syntynyt jonkin ryhmän ulkopuolisen nimen pohjalta. Emme liioin voi tietää, ovatko kaikki nimet yhden vai useamman nimenantajan luomia. Oli miten hyvänsä, myös nämä nimiryhmät ovat varteenotettavia silloin, kun toponymiset konstruktiot eivät riitä selitysmalliksi ja kun jokin vaikeasti määriteltävä syy kuten sisäinen mentaalinen nimimalli ei sekään anna tyydyttävää selitystä, mutta tuntuu kuitenkin jollain tavalla paremmalta.

ILMAUS, KONSTRUKTIO VAI KONSTRUKTION YDIN?

Palaan vielä sivun 46 alalaidassa olevaan kuvioon. Se kuvaa, kuinka nimi *Valkealampi* luodaan käyttämällä *Mustalampi*-nimeä prototyyppinä. Tällaisessa kuviossa kehityskulku voi helposti näyttää yksittäisemmältä kuin se loppujen lopuksi on. Lukija jää kaipaamaan seikkaperäisempää selvitystä *Mustalampi*-nimen asemasta. Mikä arvo ja status lähtönimellä *Mustalampi* on kielisysteemissä? Onko se yksittäinen kielellinen ilmaus, onko se konstruktio vai jonkin konstruktion ydin (*centroid*)? Jos *Mustalampi* on yksittäinen ilmaus, kuvio kertoo, että nimenantaja vain tiedostaa sen tai vähintäänkin aktivoi mielessään tämän ainoan *Mustalammen*. Havaittavissa ei ainakaan ole toista *Mustalampi*-nimeä eikä muitakaan nimiä, jotka tukisivat tai olisivat vaikuttamassa nimenantajan toimintaan, joka johtaa hänet valitsemaan nimen *Valkealampi*. Jos *Mustalammen* sitä vastoin on ajateltu olevan konstruktio, mielestäni kuvio jää puuttumaan jotain, jotta tilanne kokonaisuudessaan tulisi selväksi. Kuvio vahvistaa tahattomasti käsitystä, että kysymys on vain näistä kahdesta nimestä, jotka vaikuttavat toisiinsa. Sivulla 50 Leino kirjoittaa, että yksittäinen ilmaus voi toimia prototyyppinä yhtä hyvin kuin konstruktion ytimenä, mutta konstruktiolla sanotaan olevan joitakin etuja yksittäiseen ilmaukseen verrattuna. Ihmettelen, miksi pitäisi valita jompikumpi, miksi ei kumpaakin samanaikaisesti. Elementti »valkea» on ehkä luotu samassa käsitevaruudessa kuin »musta», mutta elementti »lampi» voi perustua jossain tiettyssä tai useammassa *Mustalampi*-nimessä esiintyvään *lampi*-sanaan yhtä hyvin kuin prototyyppiin tai ytimeen nimenantajan mentaaliseen nimistöön sisältyvistä monista *lammista*. Tässä kohdassa Leinon kuviota pitäisi laajentaa olennaisesti.

▷

Kirjansa alussa Antti Leino esittelee lyhyesti tutkimusaiheensa ja -metodinsa valintaa. Yhdeksi perusteeksi hän esittää nimien luokittelamisen vaikeudet. Hän kertoo, että Viljo Nissilä (1962) luokitteli aineistonsa nimeämisperusteiden, eli muun muassa koon, värin ja muodon kaltaisten semanttisten kriteereiden mukaan, kun taas Kurt Zilliacus (1966) loi rakenneanalyysin ja keskittyi nimikielioppiin. Kummassakaan tulos ei ole optimaalinen. Leino näkee tässä ongelman, ja juuri tästä syystä hän on halunnut ottaa teoreettiseksi pohjaksi kognitiivisen kieliopin (konstruktiokieliopin). Hän ilmaisee asian seuraavasti: »my purpose in this thesis is to show how a cognitive approach can be used to describe the structure and behaviour of toponyms» (s. 12). Ja todella — hän on osoittanut sen meille väitöskirjassa käsiteltyjen nimien ja nimiparien avulla. Mutta seuraava kysymys on kuitenkin esitettävä: Jos Antti Leino olisi lähtenyt samanlaisesta täydellisestä ja kirjavasta nimistöstä kuin Nissilä ja Zilliacus, olisiko hän pystynyt toponymisten konstruktioidensa ja graafisten malliensa avulla luokittelemaan nimiä paremmin ja taitavammin kuin aiemmat tutkijat? Siihen en usko. Hän olisi luultavasti päässyt suunnilleen siihen mikä näkyy kuviossa 4 sivulla 128. Mielestäni tämä on todella kiinnostava ja käyttökelpoinen kuvio mutta ei vaihtoehto vanhalle luokittelulle.

LOPUKSI

Tutkimuksen muodollisessa puolessa ei juurikaan ole huomautettavaa. Yksi harvoista virheistä ovat sivuviitteet hakemistossa (s. 69–71), esimerkiksi käsitteen »name transfer» ilmoitetaan löytyvän sivulta 60, mutta se onkin sivulla 59. »Rob Rentenaar» mainitaan sivulla 43, mutta hakemistossa sivuksi annetaan 44, »Louise Maas» on sivulla 33 (hakemistossa 34), »the bonferroni correction» sivulla 27 (hakemistossa 28) ja

niin edelleen. Kaikissa hakemiston viitteissä näyttää siis olevan yhden sivun virhe. Kun asian on ymmärtänyt, ongelma ei ole suuri mutta hiukan se harmittaa. Toinen häiritsevä yksityiskohta on sivulla 77, jonka tekstissä on omituisia aukkoja, joita ei ole alkupe- räisartikkelissa, esimerkiksi »The data set is described in Section ». Missä luvussa? Mitä on tapahtunut? Onko jotain muutakin, jota on muutettu uudelleen julkaistussa alkupe- räisartikkelissa? Ei varmaankaan paljon, mutta turha epäluulo on herännyt. Tästä huolimatta korostan, että kaikki muut väitöskirjan muodolliset seikat ovat erinomaisessa kunnossa. Käsitelmäni mukaan luvut, laskelmat, taulukot ja sitaatit sekä viitaukset ovat moitteettomia ja tieteellisesti hyväksyt- tävästi esitettyjä. Väitöskirja on kirjoitettu virheettömällä ja sujuvalla englannilla, mikä on hyvä Leinon tutkimusaiheen ja kysymyk- senasettelujen universaalua luonnetta ajatellen. Olisi kuitenkin toivottavaa, että ainakin työn pääpiirteet — esimerkiksi tämän arvi- oinnin ansiosta — tulisivat saataville myös suomeksi, ruotsiksi ja muillakin kielillä.

Olen pääosin erittäin tyytyväinen Antti Leinon työhön ja pyrkimyksiin. Hänen ta- pansa tarttua ongelmiin on innostava, ener- ginen ja tieteellisesti kypsä. Kaiken minkä hän väitöskirjassaan tekee, hän epäilemättä tekee useimmiten erittäin hyvin, ja niinpä en juurikaan ole löytänyt suoranaisia virhei- tä tai outoja päätelmiä. Mutta kuten edellä on käynyt ilmi, en ole yhtä mieltä hänen kanssaan kaikista yksityiskohdista, enkä ole vakuuttunut hänen kaikkien argumenttiensa ja perustelujensa pitävyydestä. Aivan ilmei- sesti on paljon nimiä, joita ei ole luotu eikä sijoitettu sattumanvaraisesti mutta joita ei kuitenkaan voi kuvata sellaisten toponym- misten konstruktioiden avulla, jotka Leino on kirjassaan esimerkein esitellyt. Uuden nimen valinnan koko kompleksisuus ei tule näkyviin (tai ei hahmotu), koska tut- kija pitäytyy yhteen selitykseen, tiettyyn

malliin. Siksi kysynkin, lupaako Leino kenties enemmän kuin pystyy antamaan — perustellen asioita omalla tavallaan ja käyttämällä sanaa **vaihtoehtoinen** (»alternative»). Minun silmissäni toponymiset konstruktiot ovat nimimalli-käsitteen tai -ilmiön spesifiointia tai sovellusta pikeminkin kuin täysin valmis vaihtoehto. ■

STAFFAN NYSTRÖM

Sähköposti: staffan.nystrom@raa.se

Käännös: Ritva Liisa Pitkänen

Alkuperäisteksti *Sjönamn, data mining och konstruktionsgrammatik – ett spännande möte* on luettavissa verkkoliitteessä osoitteessa <http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/verkkolehti/>.

LÄHTEET

NISSILÄ, VILJO 1962: *Suomalaista nimistöntutkimusta*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 272. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran, Helsinki.

ZILLIACUS, KURT 1966: *Ortnamnen i Houtskär. En översikt av namnförrådets sammansättning*. Studier i nordisk filologi 55. Svenska litteratursällskapet i Finland. Helsingfors.

ARKI, TEKSTIT JA VOIMA

Vesa Heikkinen (toim.) *Tekstien arki. Matkoja jokapäiväisiin merkityksiimme*. Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen julkaisuja 135. Helsinki: Gaudeamus 2005. 326 s. ISBN 951-662-929-6.

Vesa Heikkinen *Kielen voima*. Helsinki: Gaudeamus 2007. 184 s. ISBN 978-952-495-001-5.

Jos katsotaan esimerkiksi fennistiikan alan opinnäyteitä, voidaan havaita tekstintutkimuksen — tai ainakin tekstien tutkimuksen — vakiinnuttaneen asemansa kielentutkimuksessa. Yleisesityksiä saati metodologisia oppaita on kuitenkin suomeksi niukasti, joten alaan liittyvillä artikkelikokoelmilla ja monografioilla on tärkeä rooli. Tärkeys ei ole niinkään tutkimustuloksissa vaan niissä ratkaisuisissa, jotka liittyvät tutkimuksen teoriaan tai metodologiaan, lyhyesti sanottuna kysymyksiin siitä, miten tekstintutkimusta tehdään tai pitäisi tehdä.

VESA HEIKKISEN toimittama *Tekstien arki* -kirja sekä Heikkisen monografia *Kielen voima* ovat tekstintutkimuksen kannalta oppaita siihen, millaisia näkökulmia kielenkäyttöön, teksteihin, voi ottaa ja miten tekstejä voi analysoida. Varsinkin *Tekstien*

arki sisältää toki analyysia ja tuloksia, joilla on itsenäistään tutkimuksellista arvoa, mutta ennen kaikkea kirjan anti on siinä, miten tutkimusta on tehty. Teemaksi nostetun arjen suhteen kirjan mielenkiintoisuus piilee ehkä eniten yksittäisissä analyyseissa. Esittelen seuraavassa *Tekstien arki* -teosta mainituilta kahdelta kannalta: toisaalta pohdin kokoelman yhtenäisyyttä ja tematiikkaa ja toisaalta avaan teoksen tekstintutkimuksen metodologiaan liittyviä näkökulmia. *Kielen voima* -kirjaa käsittelem arvon loppuosassa.

ARKI

Tekstien arki -kirjassa tekstejä kohdataan arjessa. Ilmiselvää on, että lähtökohta on käsitteellisesti ongelmallinen. Mikä ylipäättään

▷